

Bài 10

Mến Thánh Giá (5)

Thư luân lưu

« Dòng Chị Em Mến Thánh Giá Chúa Giêsu Kitô »

Mục đích và công tác

Luật lệ

« Thư gửi bà Anê và bà Paola »

Tòa Thánh công nhận

Chúng ta đang cố gắng tìm hiểu đặc sủng, căn tính và linh đạo Mến Thánh Giá nơi Đức cha Lambert de la Motte. Chúng ta đã xem qua một số bản văn do chính ngài viết ra, cách riêng dự án Hội Dòng Tông Đồ do công đồng Ajuthia năm 1664 thành lập và bản luật Hiệp Hội Giáo Dân Mến Thánh Giá năm 1668-1670. Bây giờ, chúng ta sẽ đọc lại những tư liệu lịch sử liên quan tới việc thành lập hội dòng nữ Mến Thánh Giá.

Những tư liệu này gồm có :

- « Thư luân lưu gửi các chị em đã tuyên khấn đức khiết tịnh và đang sống chung với nhau từ nhiều năm nay » (*Lettre circulaire à celles qui ont fait vœu de chasteté et qui vivent en commun depuis plusieurs années*).
- « Dòng Chị Em Mến Thánh Giá Chúa Giêsu Kitô » (*Institut des Amantes de la Croix de Jésus-Christ*).
- « Mục Đích » (*Fin*).
- « Luật lệ » (*Règles*).
- « Thư gửi bà Anê và bà Paola » (*Lettre à Mme Agnès et Mme Paule*).

Tất cả những bản văn tiếng Pháp trên được chính Đức cha Lambert ghi lại trong tập « Ký sự chuyến đi Đàng Ngoài » của ngài. Bản mà chúng tôi sử dụng là bản được lưu giữ tại Paris : AMEP, tập 677, trang 187-218.

Ngoài ra, chúng ta còn có được bản luật dòng chị em Mến Thánh Giá này bằng tiếng la tinh : AMEP, tập 633, trang 7-10. Đây là bản luật mà Đức cha Lambert đã đệ trình lên Đức Giáo Hoàng để xin phê chuẩn ngày 12.10.1670.

Thư luân lưu.

Ở đây, chúng ta sẽ theo bản ghi trong tập sách viết tay, tựa là *Sách phép dòng chị em mến Câu rút Đức Chúa Giêsu*¹.

Khi đọc lại lá thư luân lưu mà Đức cha Lambert viết cho các nữ tu Mến Thánh Giá đầu tiên khi ngài đến Đàng Ngoài năm 1669-1670, chúng ta có thể đưa ra những nhận xét và phân tích như sau :

- Ngài nhìn nhận đặc sủng Mến Thánh Giá nơi chị em :

¹ AMEP, tập 1154.

« ... sự chị em đã có nhờ riêng khấn cùng Đức Chúa Trời giữ mình sạch sẽ trọn đời, thì thầy mừng rỡ trọn bội phần, vì khấn nhờ trông làm vậy, là dấu thật Đức Chúa Trời có thương yêu các chị em, hơn bốn đạo nữ khác. »

- Ngài sẽ đưa ra cho chị em một linh đạo riêng để các chị em không những biết sống đặc sủng (« ơn trọng ấy », « sự trọng ấy ») của mình mà còn biết phát triển đặc sủng ấy nữa :

« Ất là chị em phải tạ ơn trả nghĩa Đức Chúa Trời, hơn những người chưa được ơn trọng ấy. Nhân vì sự trọng ấy, thầy phải liệu mở cho chị em một đảng nào, cùng dạy phải giữ phép nào để cho danh Cha cả sáng, và chị em được nhiều ích nữa. »

- Ngài cho biết ngài được Chúa ban đặc sủng sáng lập dòng Mền Thánh Giá từ rất lâu trước (mà chúng ta đã biết là từ khi ngài lên 9 tuổi tại Lisieux) :

« Mà thầy dạy chị em giữ phép này, thì thầy vui lòng lắm, vì khi trước chưa có nghe thấy ai nói đến chị em, cùng chưa biết chị em là ai, mà Đức Chúa Trời đã giục lòng thầy mở đảng cho kẻ Đức Chúa Trời yêu dấu lắm. »

- Ngài lại nhắc lại sự cao trọng của đặc sủng và tầm quan trọng phải theo linh đạo riêng (« giữ phép này ») một cách tin tưởng :

« Vậy chị em hãy chịu lấy cùng giữ phép này như phép Đức Chúa Trời dạy thầy truyền cho chị em vậy. Chớ xem chớ kể phép này như phép riêng thầy làm chi. Nếu chị em giữ phép này nên một được sáng láng kính mến Đức Chúa Trời lắm, là 2 sự gồm hết mọi sự lành, và đời này, và đời sau, chớ hồ nghi điều ấy làm chi. »

Sau khi đọc lá thư luân lưu, chúng ta có thể hỏi : đặc sủng ở đây là gì ? linh đạo ở đây ra sao ?

« Dòng Chị Em Mền Thánh Giá Chúa Giêsu Kitô ».

Dưới tựa đề như trên, đây là những lời khởi đầu dẫn vào bản luật của hội dòng. Đức cha Lambert cho biết ngài đã có ý lập Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá ở khắp nơi thuộc thẩm quyền của ngài :

« thầy ước ao cho được lập dòng nào ở khắp mọi nơi, Đức thánh Papa dạy ta giữ, gọi là dòng Kẻ Mền Câu Rút Đức Chúa Giêsu »

Nay, ngài gặp các chị em đã giữ mình đồng trinh. Và các chị em này sẵn sàng xin gia nhập Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá. Nhưng ngài nghĩ rằng phải đặt để nền móng đời sống tu trì đích thực với ba lời khấn tại Đảng Ngoài và lập ra « một hội dòng đặc biệt » cho chị em. Điều này, chúng ta thấy được rõ hơn trong bản tiếng Pháp hay tiếng la tinh :

« c'est la voie dont il a plu à la divine bonté de se servir pour être les premiers fondements de la vie religieuse au Tonkin et d'un institut particulier qui portât pour devise celui des Amantes de la Croix du Fils de Dieu. » (AMEP, tập 677, trang 210)

« His mediis usa divina Providentia, prima posuit in Tunkino vitae religiosae fundamenta, institutique particularis, cuius titulus esset congregatio Amantium Crucis Dominum Nostrum Jesu Christi. » (AMEP, tập 633, trang 8).

« Đây là phương thế Chúa Quan Phòng đã dùng để đặt nền tảng đầu tiên cho đời sống tu trì ở Đàng Ngoài và thành lập một tu hội đặc biệt... »².

Chắc chắn theo ý hướng của Đức cha, « tu hội đặc biệt » nói đây là « đặc biệt » đối với Hội Dòng Tông Đồ và nhất là đối với Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá. Về điểm này, bản văn tiếng Việt cổ không diễn tả được đầy đủ ý của đáng sáng lập :

« Những bốn đạo nữ đã lâu ở nước Annam đã khẩn cùng Đức Chúa Trời giữ mình sạch sẽ. Ta máng tin ấy, muốn cảm ơn Đức Chúa Trời, vì Đức Chúa Trời mở lòng cho khẩn những sự trọng ấy, cho nên lại xin cho được vào dòng ấy [tức Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá], cùng hỏi vì lẽ nào cho được phó cả và mình mà thờ phượng Đức Chúa Trời cho nên.

Ấy là đàng Đức Chúa Trời đã mở ra cho nên phải lập dòng chị em tu hành ở nước Annam, dòng này đặt tên là dòng chị em Mền Câu Rút Đức Chúa Giêsu. »
(Sách phép dòng chị em mền Câu rút Đức Chúa Giêsu)

Như thế, rõ ràng là đáng sáng lập đã muốn hội dòng chị em Mền Thánh Giá là một « tu hội đặc biệt » sống theo đặc sủng riêng, có căn tính riêng và theo một linh đạo riêng.

Mục đích và công tác.

Đặc sủng Thiên Chúa ban cho các nữ tu hội dòng này là lòng yêu mến Chúa Giêsu Kitô đau khổ. Tên gọi của hội dòng đã diễn tả đầy đủ đặc sủng của hội dòng rồi : Mền Thánh Giá.

« mọi ngày mọi biết tỏ cùng mến Đức Chúa Giêsu 1 ngày 1 hơn nữa »

Tất cả năm công tác, hay nhiệm vụ, do đáng sáng lập quy định đều nói lên một nét chính yếu của đặc sủng là tinh thần truyền giáo. Và ngay từ công tác thứ nhất, đã thấy thể hiện cái đặc biệt của hội dòng nữ này là tinh thần cầu nguyện và khổ chế.

« Mọi việc lành phải làm, như ăn chay, đánh tội, hãm mình, nguyện ngắm, thì phải hợp một ý cùng Đức Chúa Giêsu, mà xin Đức Chúa Trời vì công nghiệp Đức Chúa Giêsu mở lòng cho bao nhiêu người vô đạo... »

² Nhóm Nghiên Cứu Linh Đạo Mền Thánh Giá, SDD, trang 120.

Ngoài ra, những công tác cụ thể thì thích hợp cách riêng cho giới nữ : « *dạy dỗ những con trẻ gái* », « *coi sóc các người nữ già trẻ khi liệt lào* », « *phải liệu rửa tội cho những kẻ trẻ rình sinh thì* », và « *phải khuyên hết lòng hết sức những con chơi* ».

Luật lệ.

Xét theo luật lệ của hội dòng, chúng ta thấy các thành viên :

- 1, Giữ ba lời khấn khó nghèo, khiết tịnh và vâng lời.*³
- 2, Trục thuộc quyền giám mục sở tại, tức « dòng giáo phận ».
- 3, Hoạt động tông đồ trong xã hội.
- 4, Giữ việc cầu nguyện và suy ngẫm.
- 5, Thực hành khổ chế (đánh tội, ăn chay, kiêng thịt).

Những điều trên tạo cho hội dòng Mền Thánh Giá một căn tính và vạch ra một linh đạo riêng, một « phép » riêng, « *để cho danh Cha cả sáng, và chị em được nhiều ích nữa* ».

« Thư gửi bà Anê và bà Paola ».

Tư liệu lịch sử cuối cùng liên quan trực tiếp tới việc thành lập hội dòng nữ Mền Thánh Giá năm 1670 tại Đàng Ngoài là lá thư này. Tư liệu đã để lại cho chúng ta một số dữ kiện lịch sử rất đáng quý :

- Thứ Tư Lễ Tro, ngày 19.02.1670, là ngày lễ khấn dòng Mền Thánh Giá đầu tiên. Và do đó, được coi như là ngày thành lập hội dòng nữ Mền Thánh Giá.
- Dòng Mền Thánh Giá là dòng có lời khấn, dù là khấn đơn.
- Hai nữ tu đầu tiên là chị Anê và chị Paula.
- Ngày 19.02.1670 là ngày chấm dứt chuyến viếng thăm Đàng Ngoài của Đc Lambert, là ngày ngài rời Phố Hiến.
- vân vân.

Lá thư lịch sử này cũng cho chúng ta thấy được rõ ràng nhiều điều về đặc sủng và linh đạo Mền Thánh Giá. Thực vậy, gần như trọn mục đích của hội dòng cũng như đặc sủng, căn tính và linh đạo Mền Thánh Giá được thu gọn trong câu nói này :

*« Mục đích chính của Tu hội các con, là tiếp nối nơi bản thân mình cuộc đời đau khổ của Chúa Giêsu Kitô và hằng ngày phải dâng việc suy gẫm cầu nguyện, nước mắt, các việc làm và mọi hy sinh để cầu xin Người ban cho lương dân và giáo hữu tội lỗi ơn ăn năn trở lại. »**⁴

Lá thư còn nhắc tới ý nghĩa của đặc sủng là ơn Thiên Chúa ban riêng cho một người, hay một hội dòng, vì ích lợi chung của Giáo Hội :

³ Về việc thành lập hội dòng chị em Mền Thánh Giá tại Đàng Ngoài năm 1670, sử gia Jean Guennou nói rằng : « Đc Lambert đã cho một nhóm phụ nữ đã được cha Deydier tập hợp lại bản quy chế Nữ Tu Mền Thánh Giá mà ngài đã soạn ra tại Ajuthia », (*Missions Étrangères de Paris*, Fayard, 1986, trang 164). Theo ý kiến chúng tôi, quy chế mà vị giám mục này đã soạn ra tại Ajuthia là quy chế Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá, không có ba lời khấn, (bài viết « Nouvelles vues... »). Còn ở đây, bản luật hội dòng nữ Mền Thánh Giá, với ba lời khấn, thì do ngài soạn ra ngay tại Đàng Ngoài.

⁴ Nhóm Nghiên Cứu Linh Đạo Mền Thánh Giá, SDD, trang 127.

*« Thầy hết sức khuyên các con để các con hiểu biết ích lợi lớn lao mà các con đã được và ích lợi đó sẽ lan tràn trên tất cả Thánh Yghêrêgia. »**⁵

Đó là mấy lời dịch thuật hiện đại với vài từ rất xa xưa trong giới công giáo Việt Nam. Còn muốn nói giản dị theo văn hóa hôm nay thì có lẽ sẽ là : *« Tôi hết sức khuyên các chị để các chị hiểu biết ích lợi lớn lao mà các chị đã được và ích lợi đó sẽ lan tràn trên tất cả Giáo Hội. »*

&

Tòa Thánh công nhận

Trong bài trước, chúng ta đã nói : sau chuyến đi Đàng Ngoài, Đc Lambert trở về lại tới Xiêm La quãng trung tuần tháng 4 năm 1670. Và ngày 12.10.1670, ngài đã đệ trình bản luật Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá lên Đức Thánh Cha để xin chuẩn nhận, với lá thư tiếng la tinh khởi đầu bằng hai chữ « Superiore anno » (*AMEP, tập 650, trang 185-186*). (Xin nhắc lại là cho tới lúc này, Đc Lambert chưa hề hay tin rằng Tòa Thánh đã bác bỏ Hội Dòng Tông Đồ do công đồng Ajuthia thành lập.)

Song song đó, ngài cũng đệ trình bản luật Dòng Chị Em Mền Thánh Giá lên Đức Thánh Cha với những lời lẽ như sau.

Ngài viết :

« Con cũng đệ trình lên Đức Thánh Cha bản luật của hai tu hội.

Một tu hội đã được khởi xướng để giúp ích cho dân có đạo trong những địa sở của các miền truyền giáo. [...]

Tu hội thứ hai được lập ra để mưu ích cho những phụ nữ đạo đức ở Đàng Ngoài, mà từ nhiều năm rồi, dường như đang chờ đợi một ai đó chỉ vẽ cho họ con đường dẫn tới đời sống trọn lành hơn. Sau khi tìm hiểu thấu đáo ơn gọi và lòng nhiệt thành của họ đối với các việc thuộc về Thiên Chúa ; nhận định các đặc tính của thể xác, tinh thần và bậc sống mỗi người, cũng như ý định của Thiên Chúa từ trời cao dành cho từng người, con nghĩ rằng không nên từ chối cho họ được quy tụ lại sống chung với nhau, vì lẽ họ đã bắt đầu phụng sự Thiên Chúa thế nào thì cũng sẽ tiếp tục làm như vậy, với một số quy luật được ban thêm cho họ đúng ý Giáo Hội, trong mức độ tình hình quyền lực ngoại giáo chấp nhận họ.

*Con đệ trình lên Đức Thánh Cha cả hai tu hội để Đức Thánh Cha xét định, phê chuẩn hoặc không phê chuẩn. Nếu hai tu hội ấy không bị từ chối, thì con khẩn khoản xin Đức Thánh Cha dùng quyền Giáo Hoàng xác nhận cả hai và vui lòng ban các ân xá. »**⁶

Vào dịp ấy, Đc Lambert cũng đệ trình lên Đức Thánh Cha kết quả công đồng Phố Hiến. Ngài nói :

⁵ Bản dịch của cha Đỗ Quang Chính, *Dòng Mền Thánh Giá Những Năm Đầu*, Tp Hochiminh, Lưu Hành Nội Bộ, 2003, trang 68.

⁶ Nhóm Nghiên Cứu Linh Đạo Mền Thánh Giá, *Tóm Lược Tiểu Sử Đức Cha Phêrô-Maria Lambert de la Motte, Đấng Sáng Lập Dòng Mền Thánh Giá*, Tp Hồ Chí Minh, Lưu Hành Nội Bộ, 2008, trang 131.

*« Chúng con cử hành một công đồng với kết quả là những nghị quyết, mà nay con hết lòng khiêm tốn đề trình lên để Đức Thánh Cha xét định. »**⁷

Công đồng Phổ Hiến sẽ được Tòa Thánh duyệt xét, sửa chữa và phê chuẩn, Đức Giáo Hoàng Clêmentê X ký hiến chương « Apostolatus officium » ngày 23.12.1673 nhìn nhận những nghị quyết của công đồng.

Và như chúng ta đã biết, trong những nghị quyết của công đồng, có một điều khoản liên quan tới Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá và một điều khoản tới Hội Dòng Chị Em Mền Thánh Giá. Chúng ta hãy xem Tòa Thánh duyệt xét và sửa đổi hai điều khoản này ra sao.*⁸

Về Hiệp Hội Giáo Dân Mền Thánh Giá, đoạn thứ 21 của công đồng nói :

« Những vị cai quản [các Thầy cả], các Thầy giảng và các Trùm trưởng phải khuyên dạy bốn đạo theo và giữ con đường hẹp, dẫn đưa họ để họ miệt mài với việc cầu nguyện, ít là trong các ngày lễ buộc, và cách riêng suy ngẫm trong những ngày đó về sự chết và thương khó Đức Giêsu Kitô Chúa chúng ta, [hơn nữa] đề nghị với những người xét ra là có khả năng thuộc về dòng Mền Thánh Giá theo những qui luật đã được soạn ra. »

Tòa Thánh sửa thành :

« Những vị cai quản [các Thầy cả], các Thầy giảng và các Trùm trưởng phải khuyên bốn đạo để họ theo đuổi, giữ đời sống nhiệm nhặt và con đường bé nhỏ của Phúc Âm, nhắc nhở họ làm việc suy ngẫm công khai trong nhà thờ ít là vào những ngày lễ, nhất là suy ngẫm trong nhà thờ về những mẫu nhiệm quan trọng nhất của đức tin chúng ta. »

Còn về Hội Dòng Chị Em Mền Thánh Giá, đoạn thứ 18 của công đồng nói :

« Những vị cai quản trên đây [các Thầy cả] cũng phải săn sóc đặc biệt các thiếu nữ và các góa phụ là những người muốn giữ tiết dục, sẽ hiến mình phụng sự Đức Chúa Trời suốt đời, để sống chung với nhau theo qui định của Thầy [công nghị] đã ra theo mục đích ấy. »

Tòa Thánh sửa thành :

« Những vị cai quản trên đây [các Thầy cả] cũng phải săn sóc không ít đối với các trinh nữ và các góa phụ, là những người đã tự ý lựa chọn giữ tiết dục, hiến mình phụng sự Đức Chúa Trời và sống chung với nhau. »

Trước sự kiện Tòa Thánh sửa đổi như vậy, cha Đỗ Quang Chính đã nhận định và giải thích rằng : « Khi Đức Thánh Cha châu phê Công nghị Phổ Hiến, đã sửa đổi một số điều, trong đó có điều 18 và 21, nên chẳng nói gì đến cụm từ *congrégation des Amateurs de la Croix* (dòng Mền Thánh Giá) và thay vì khuyên tín hữu suy ngẫm về sự chết và cuộc thương khó Chúa, thì lại khuyên suy ngẫm về các mẫu nhiệm đức tin quan trọng. Vậy là Roma chưa tán thành việc lập dòng Mền Thánh Giá. »*⁹

Phản cha Josef Metzler, ngài cho biết rằng chính Đức Hồng Y Jean Bona*¹⁰ được Thánh Bộ Truyền Bá Đức Tin yêu cầu duyệt xét công đồng Phổ Hiến « đã đề nghị gạch bỏ tất cả những quy chiếu về hội dòng các nữ tu địa phương do Lambert thành

⁷ Như trên, trang 130.

⁸ Bản dịch của cha Đỗ Quang Chính, SDD, trang 71-73.

⁹ Như trên, trang 73, (những chữ nghiêng là của chính tác giả).

¹⁰ Đức Hồng Y Jean Bona là thần học gia đã duyệt xét kết quả công đồng Ajuthia năm trước (như Huân Thị Ajuthia, Hội Dòng Tông Đồ), lúc đó ngài còn là tu viện trưởng tu viện Thánh Bênadô bên Pháp, nay ngài đã được thăng Hồng Y.

lập và có nêu ra trong các nghị quyết [công đồng], vào trường hợp hội dòng này không được Rôma tán thành, mục đích là tránh việc công nhận gián tiếp những quy chế của các hội dòng tu trì khi phê chuẩn các nghị quyết này [của công đồng]. »*¹¹

Phần chúng ta, chúng ta đã phân biệt và chúng ta vẫn cần lưu ý phân biệt hai hội dòng khác nhau cùng mang tên « Mến Thánh Giá » và được Đức cha sáng lập đệ trình lên Đức Giáo Hoàng cùng một lúc, trong cùng một lá thư. Đó là Hiệp Hội Giáo Dân Mến Thánh Giá và Hội Dòng Chị Em Mến Thánh Giá.

Và chúng ta thấy đề nghị của Hồng Y Jean Bona tách vấn đề các hội dòng Mến Thánh Giá ra khỏi văn kiện công đồng Phó Hiến là điều rất khôn ngoan. Mặt khác, phân biệt rõ ràng như vậy sẽ giúp chúng ta hiểu rõ hơn đặc sủng, căn tính và linh đạo Mến Thánh Giá.

Riêng về việc chuẩn nhận của Tòa Thánh, chúng ta có thể nghĩ rằng cả hai hội dòng nói đây đều thuộc quyền giám mục sở tại và có tính cách địa phương ; do đó, có lẽ sự chuẩn nhận của Tòa Thánh không hẳn là cần thiết. Tuy nhiên, sau này, Tòa Thánh lại ban nhiều ân xá cho cả hai hội dòng*¹². Điều đó rất quan trọng, vì là sự nhìn nhận chính thức của Giáo Hội rằng đặc sủng Mến Thánh Giá đã được Thiên Chúa ban hầu giúp phát triển Giáo Hội.

< >

¹¹ Josef Metzler, *Die Synoden in Indochina : 1625-1934*, Paderborn, F. Schöningh, 1984, trang 45.

¹² Xem :

- Adrien Launay, *Documents historiques relatifs à la Société des Missions Étrangères*, Paris, 1904, trang 76.

- Jean-Joseph Rousseille, *Collectanea : constitutionem, decretorum, indultorum, instructionum Sanctae Sedis*, Hongkong, 1905, trang 439-440.